

بسم الله الرحمن الرحيم

خلاصه خطبه جمعه حضرت امیر المؤمنین سیدنا
میرزا مسرور احمد ایدہ اللہ تعالیٰ بنصرہ
العزیز خلیفۃ پنجم حضرت مسیح موعود و امام
مہدی علیہ السلام

ایراد شدہ در اول نوامبر ۲۰۱۹ مصادف با 10
آبان ۱۳۹۸ در بیت المبارک تلفرد اسلام آباد

حضرت امیر المؤمنین سیدنا میرزا مسرور احمد
ایدہ اللہ تعالیٰ بنصرہ العزیز خلیفۃ پنجم حضرت
مسیح موعود و امام مہدی علیہ السلام در اول
نوامبر ۲۰۱۹ مصادف با 10 آبان ۱۳۹۸ در بیت
المبارک تلفرد اسلام آباد بریتانیہ خطبہ
جمعہ ایراد فرمودند کہ با تراجم در زبان
ہای مختلف بر شبکہ ایم تی اے زندہ پخش شد. حضور
انور ایدہ اللہ تعالیٰ بنصرہ العزیز در این خطبہ رویداد سفر و دورہ یورپ کہ مشتمل بر
سفر ہلند، فرانسه و آلمان بود بیان فرمودند، حضور انور
تاثرات میہمان ہای غیر مسلم کہ در برنامه
ہای مختلف جامعہ احمدیہ شرکت کردند را
بیان کردند و از این اظہاراتشان برمی آید
کہ آنان در ہمہ این برنامه ہا فرصت پیدا
کردند کہ بہ تعالیم حقیقی اسلام پی ببرند
و ترس و اندیشہ ہای خود را رفع نمایند.

حضور انور فرمودند کہ: در ہلند در روز
دوم جلسہ سالانہ فرصت پیدا کردم کہ خطاب
بہ مہمانان ہلندی صحبت بکنم، در آن نشست
۱۲۵ مہمان غیر مسلم ہلندی شرکت کردہ

بودند. عضو شورای شهر ماستریخت که مرکزما است، با بیان نظرات خود گفت: و از تمام حرف‌هایی که ایشان گفته است، بسیار تحت تاثیر قرار گرفتم زیرا الان احساس می‌کنم که بین ما روابط بسیار عمیقی برقرار شده است. و شما مردم [یعنی اعضای جماعت آنجا] بخش بسیار فعال جامعه هستید و با شرکت در این جلسه رابطه‌مان قویتر شده است.

همین‌طور یک شهر آنجا روتردام است، مهمانی از آن شهر آقای همن میتر که [در این برنامه] حضور داشت گفت چیزی که از خطابه‌تان خوشم آمد این بود که شما بسیار شجاعانه صحبت کردید. و سپس در ادامه می‌گوید: 'پاپ درباره برقراری امنیت به لحاظ عمومی صحبت می‌کند اما خلیفه‌تان آشکارا و به صراحت خطاب به ملت‌های قدرتمند سخن گفته است.' این جمله را وی به یکی از دوستان احمدی گفته است.

یک زوج هلندی تشریف آورده بود، آنان می‌گویند که 'فضای جلسه سالانه بسیار اعجاب‌انگیز بود، همه مردم بسیار خوش‌رفتار بودند چنان می‌نمود که فضای اینجا همچون فضای بهشت است.' و سپس درباره خطابه‌ام گفت که 'آن برایمان بسیار موثر و تاثیرگذار بود و مترجمان هم ما را بسیار تحت تاثیر قرار دادند چون همزمان خوب ترجمه می‌کردند.'

یک مهمان آقای دینی هارکنگ شرکت کرده بود، وی می‌گوید: الان من به اینجا آمده‌ام و بسیار احساس خوبی دارم و خلیفه‌تان هم صحبت از امنیت و ایجاد هماهنگی با همدیگر می‌کنند. وی می‌گوید: 'من خودم مسیحی هستم و می‌توانم ببینم که جماعتان نه تنها با احمدی‌ها بلکه با پیروان تمام ادیان خوشرفتاری می‌کنند. علی‌الخصوص از یک رهبر مسلمان شنیدن این سخنان مرا بسیار تحت تاثیر قرار داد چون امروزه درباره اسلام تصورات نادرستی وجود دارند.' سپس در ادامه می‌گوید: 'شما ناامنی را که در جهان شیوع پیدا کرده است، ذکر کردید و بر برقراری امنیت تاکید نمودید. ما بر روی زمین در کنار هم زندگی می‌کنیم و بایستی تلاش کنیم که همگی به دست جمعی امنیت را برقرار کنیم.'

سپس در هلند در شهر المیره مسجد ساخته شده است، برنامه افتتاح آن برگزار شد؛ در آن رئیس کلیسای المیره آقای هابی اووی تزل آمده بود، وی می‌گوید: 'پیام جماعتان پیام امن است. خلیفه‌تان درباره امنیت و آزادی دینی سخنرانی بسیار خوبی ایراد کرده‌اند.'

یک مهمان عرب آقای زکریا آمده بود، وی می‌گوید: 'بسیار برنامه خوبی بود و سخنرانی خلیفه‌تان را شنیدم،' وی می‌گوید: 'اگر می‌خواهیم که امنیت برقرار کنیم'

باید به این سخنرانی عمل کنیم. ' پس می‌افزاید: 'به عنوان عرب می‌خواهم عرض کنم که در آغاز برنامه‌تان قرآن شریف تلاوت شد که در این کشورها برایم بسیار امر عجیبی بود و از آن بسیار خوشم آمد. '

پس یک مهمان محلی، خانم دینا بود، وی می‌گوید: 'برنامه بسیار خوب و به نظم و ضبط بود و سخنرانی خلیفه‌تان را شنیدم [آن نیز] بسیار خوب بود، برای زنان بسیار تدارک خوبی دیده شده بود. من اولین بار آمده‌ام ولی الان دوباره به مسجد خواهم آمد و مجدداً با زنان احمدی ملاقات خواهم کرد و این آشنایی را بیشتر خواهم کرد. '

پس یک خانم محلی آنجا به نام ایولن می‌گوید: 'افسوس است که به جهان این تصویر اسلام نشان داده نمی‌شود. اعضای جماعتتان بسیار زحمتکش و مهمان‌نوازند. من امروز این مسجد را اولین بار دیده‌ام اما می‌خواهم در آینده نیز به اینجا بیایم چون در مسجدتان به من آرامش دست داده است. '

حضور انور فرمودند: پس از آن به فرانسه سفر کردم، در آنجا [هم] جلسه سالانه برگزار شد و همین‌طور یک مجلسی با مهمانان غیر مسلم ترتیب داده شده بود و در آن حدود ۷۵ مهمان شرکت کرده بودند.

خانمی که به لحاظ شغل انسان‌شناس است، می‌گوید که 'وقتی خلیفه وقت گفتند که

حملاتی را که در فرانسه اتفاق افتاد، محکوم می‌کنند، آنگاه ایشان این نکته را نیز تصریح نمودند که از این قبیل حملات هیچ ربطی به اسلام ندارند. وی می‌افزاید: "تصویر حقیقی که امام جماعت احمدیه از اسلام ارائه داده‌اند، از آن معلوم می‌شود که مسلمانان به راحتی می‌توانند در دنیای غربی ادغام شوند" و افزود: "آنچه می‌گویند که در دنیای غرب هیچ جایی برای اسلام نیست، مسلمانان نمی‌توانند در اینجا مسالمت‌آمیزانه در کنار هم زندگی کنند، اشتباه می‌گویند. از این قبیل افراد باید سخنرانی امروز را بشنوند."

سپس مهمان غیر احمدی دیگر آقای مرتضی بود که ایرانی است، وی می‌گوید که "امروز اولین بار متوجه جماعت احمدیه و موقعیت خلیفه‌المسیح شده‌ام. مردم در جهان علیه اسلام تبلیغات سو می‌کنند و خلیفه‌تان امروز به همه آنها عالی پاسخ داده‌اند. الان وضع مسلمانان این است که آنان حتی در مورد عقیده و ایمان خود هم علم و آگاهی ندارند؛ آنان باید از خلیفه‌تان اسلام یاد بگیرند." نکته اصلی این است که با پیوستن به مسیح موعود و امام مهدی از تعالیم حقیقی اسلام آگاهی حاصل می‌شود و مادامی که مسلمانان این نکته را درک نخواهند کرد که باید با حضرت مسیح موعود علیه الصلوة والسلام بیعت بکنند تا آن

زمان نمی‌توانند به اسلام حقیقی و درست پی ببرند. به هر حال، وی می‌گوید که ''خلیفه، امروز آشکار نموده‌اند که جهاد در واقع چیست و چطور از آن اشتباه شرح و تفسیر می‌شود. خلیفه رویدادهایی که از صدر اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم تعریف کردند، از آنها ثابت می‌شود که اسلام دین صلح و آشتی است. من اولین بار در حیات خود اینطور حکیمانه پیام اسلام را شنیده‌ام. ''

حضور انور ایده الله تعالی بنصره العزیز فرمودند: سپس در هشتم اکتبر در سازمان یونسکو برنامه برگزار شد. در آن ۹۱ مهمان شرکت کردند که بینشان سفیر کشور مالی یونسکو، مقامات وزارت کشور و وزارت خارجه، مشیران امور دینی یعنی مشیران وزارت امور دینی فرانسه، مدیر بخش ادیان، رئیس بخش یادبود ناتو، اعضای پارلمان، کنسول‌گراها و شهردارها و افرادی از اداره‌های مختلف دولتی و مدیران و غیره حضور داشتند.

از کشور مالی سفیر یونسکو آی عمر قیدا با اظهار نظرات خود گفت: ''امام جماعت دارند صلح و امنیت را نشر می‌دهند و من به دلیل این پیامتان به شما تبریک عرض می‌کنم. یونسکو چنان جای ایده‌آل است که می‌توان در آن سخن از برقراری امنیت زد. '' و سپس اظهارات دیگر خود را نیز بازگو کرد

که چطور از این خطابه به نکات زیادی پی برد و سپس افزود: 'همین آن چیزی است که امت اسلامی نیازمند آن است. آن تصور عدالت و هماهنگی جهانی را که امام جماعت تقدیم کرده اند، دنیا به شدت به آن نیاز دارد.'^{۱۱}

مهمانی دیگر آقای برنرد می‌گوید که 'تبلیغات سو درباره اسلام که ما روی تلویزیون می‌شنیدیم، امروز کاملاً برعکس آن، تعالیم اسلام عنوان شد و همین اسلام حقیقی است.'^{۱۲} سپس می‌افزاید: 'امروز من درباره حضرت پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم آگاه شدم که ایشان چطور در مدینه جامعه‌ای بسیار زیبا را تشکیل دادند. امروز اولین بار پی بردم که اسلام در عرصه علم چقدر نقش بزرگی ایفا کرده است و به جهان علم و آگاهی داده است.'^{۱۳}

سپس یکی از اعضای یک نهاد حقوق بشر فرانسه در این برنامه شرکت کرده بود، وی می‌گوید: 'سخنرانی [خلیفه] بسیار خوب بود و نکات عمیقی داشت و ایشان در آن اقداماتی را که در راستای تبیین ضرورت علم و تعمیم آن انجام شده، به تفصیل ذکر کردند و در تاریخ علم و دانش، خدمات اسلام را یادآور شدند و این بسیار اطلاعات جالبی بود.'^{۱۴}

سپس یکی از اعضای شورای شهر در برنامه شرکت کرده بود، وی می‌گوید: 'امروز در

خطابه سخنانی را که شنیدم و علی‌الخصوص آنچه درباره فراهم کردن فرصت‌های مساوی تحصیلات به بانوان و ایجاد هماهنگی و همدلی بین ادیان صحبت کردید، آن بسیار ضروری است. سپس درباره پروژه‌های جماعت که در نقاط دورافتاده افریقا در ارتباط با تحصیلات و سلامتی و تندرستی شروع شده‌اند را ذکر کردید. معمولاً در فرانسه و یا کشورهای دیگر هرگاه سخن از اسلام به میان می‌آید، بسیاری از ترس‌ها و اندیشه‌ها ذکر می‌شوند. در جامعه اینجا اسلام‌هراسی وجود دارد و در این شرایط درباره اسلام سخنان مثبت را شنیدیم و از این بابت بسیار خوشحالم.^{۱۱} وی می‌گوید: "می‌خواستم که به اینجا بیایم و ببینم که جماعت‌تان چطور است و چطور کار می‌کند و درباره‌تان بیشتر بدانم و امروز این خواسته‌ام برآورده شده است."^{۱۲}

سپس در شهر استراسبورگ [برنامه] افتتاح مسجد بود. استراسبورگ یک شهر دیگر فرانسه است که بر مرز آلمان واقع است، در برنامه آنجا تقریباً ۱۹۱ مهمان شرکت کردند و یکی از این مهمانان عضو پارلمان محلی بود، همین‌طور شهرداران پنج منطقه و نمایندگان ادیان مختلف و مدیران انجمن‌های مختلف و افراد از بخش‌های مختلف در برنامه حضور داشتند و از دهکده‌های کوچک آن اطراف نیز به طور خاص مردم آمده بودند و آنها علیه اسلام ترس و اندیشه‌هایی بلکه نفرت نیز

دارند ولی پس از شرکت در این برنامه
نظرشان کاملاً عوض شد.^{۱۱}

خانم مارتن که عضو پارلمان فرانسه است،
گفت: 'بسیار خوشحالم که شما یک پیام
بسیار بلیغی داده‌اید، پیام صلح و امنیت،
پیام برادری داده‌اید و این پیام برای
سراسر جهان است.^{۱۲} سپس می‌افزاید:
'احمدی‌ها بسیار فعالند و می‌خواهند دست
به ابتکار بزنند و از اعمالشان شعارشان
بازمی‌تابد.^{۱۳} وی می‌گوید: 'وقتی در
اینجا خلوت‌تر خواهد بود دوباره خواهیم آمد
و آنگاه فرصت مفصلی برای گفتگو خواهیم
داشت، اینطور بهتر می‌توانم اصول و
ارزش‌هایتان را بفهمم و این برای بهبود
جامعه‌ما بسیار ضروری است.^{۱۴} سپس می‌گوید:
'خلیفه‌تان صحبت از صلح و امنیت و تحمل و
مدارا کردند برای فرانسه و شهروندانش این
پیام بسیار مهم است. مردم فرانسه نیاز
دارند که بدانند که اسلامی که از طریق
رسانه‌ها به آنها می‌رسد متفاوت است و ما
نیاز داریم که این اسلام حقیقی و ناب را
بدانیم.^{۱۵}

آقای کیوبا و به همراهش خانم بود که به
احتمال زیاد همسرش بود، وی می‌گوید: 'ما
قبل از قبول کردن دعوت برنامه‌ی امروز از
انترنت درباره جماعتان اطلاعات جمع
کردیم. پس از پی بردن به تلاش‌های جماعت
احمدیه با خوشحالی دعوت را قبول کردیم و

بیش از همه از این خوشحال شدیم که در اینجا به تفاهم بین ادیان تشویق شده است و در سخنرانی هم در خصوص حقوق بشر و علی الخصوص درباره حقوق همسایه تعالیم اسلامی عنوان شد.^{۱۱}

سپس مهمانی دیگر آقای جستن که رئیس شورای منطقه است، می‌گوید: 'وقتی خبردار شدم که در اینجا قرار است مسجد ساخته شود در اوایل بسیاری از ترس و اندیشه‌هایی داشتم ولی زمانی که این شعارتان را شنیدم که **عشق به همه و نفرت از هیچ‌کس**، این فکر به ذهنم آمد که در جهان امروزی چطور ممکن است که کسی اینقدر شعار مبنی بر عشق سر دهد و نتوان او را قبول کرد. جماعت احمدیه می‌تواند علیه تروریسم و تندروی یک شمشیر باشد و نقش بسیار مهمی را ایفا کند.

حضور انور ایده الله تعالی بنصره العزیز فرمودند: سپس از آنجا در ۱۴ اکتبر به آلمان رفتم. در آنجا افتتاح مسجد [شهر] ویسبادن بود. در آنجا افتتاح مسجد برگزار شد تعداد مهمانان شرکت‌کننده ۳۷۰ نفر بود و شهردار عالی هم در آنجا حضور داشت، اعضای پارلمان استان و نمایندگان وزارت‌های مختلف کشور نیز آمده بودند، مدیران عامل بخش‌های مختلف دولتی و افسر پلیس، کشیش کلیسا، پروفیسورها و دکترها و

وکیل‌ها و افراد دیگر از اقشار مختلف حضور داشتند.

یکی از کشیش‌های کلیسای کاتولیک گفت: "این خطابه‌ای که ایراد فرمودید، در آن تمام نکته نظرات خود را بازگو کرده‌اید و من با آنها کاملاً موافقم. عشق به دیگران و ادای حقوق خداوند متعال تمام این امور در تعالیم‌مان نیز هست." وی می‌افزاید: "همین‌طور تا به امروز من درباره خدای اسلام اینقدر نظریه‌ی عمیق و گسترده را نشنیده بودم که با وجود ادعای وحدانیت کامل خداوند متعال، همان خدا را پرورش‌دهنده تمام ادیان و کشورها و جوامع انسانی قرار داده است و در پرورش و خیرسانی اهل زمین بین خودی و بیگانه و مذهب و ملت هیچ تفکیک را روا نمی‌دارد." سپس می‌گوید: "اگر تمام رهبران جهان اینگونه درباره برقراری امنیت سخنرانی بکنند، چقدر خوب بشود." سپس می‌گوید: "از این به بعد می‌خواهم با جماعت احمدیه در تماس باشم و برای دیدن مسجد هم به طور حتم خواهم آمد."

سپس از شهر مائنس نماینده کلیسا شرکت کرده بود، وی می‌گوید: "آنچه درباره حق همسایه تعالیم اسلامی را به تفصیل تعریف کردید، برایم کاملاً جدید و جالب بود و اولین بار از فرد دینی به این حد بر ادای حق همسایه تاکید را شنیده‌ام."

حضور انور فرمودند: سپس در فولدا افتتاح مسجد به عمل آمد. در این برنامه حدود ۳۳۰ مهمان شرکت کردند. شهردار عالی آمده بود همین‌طور شهرداران شهرهای دیگر و اعضای شورا و اعضای سابق پارلمان و رؤسای حزب‌های مختلف در برنامه شرکت کرده بودند، علاوه بر این، در آنجا کمیته‌ای به نام «راوند تیبل» [میزگرد] هست، رئیس آن نیز حضور داشت. مهمانانی که آنجا حضور داشتند، بعضی از نظراتشان را تقدیم می‌کنم.

آقای هارل می‌گوید که '' آنچه شما در خطابه خود گفتید که همه‌ما ارزشها و سنت‌های مشترک داریم و باید بر آن امور مشترک متحد بشویم و فقط اینگونه بنیان اتحاد با همدیگر و امنیت جهانی نهاده می‌شود، واقعاً همین روشی است که در شرایط فعلی جهان بسیار شدنی و عملی به نظر می‌رسد و الان جهان به همین نیازمند است. '' سپس می‌افزاید: '' [امروز] متوجه شده‌ام که آشنایی که قبل از این، با تعالیم اسلامی داشتیم، آن تصویر درست اسلام را ترسیم نمی‌کند بنابراین، شامگاه امروز برایم پیام مثبت و پرامن آورده است. ''

حضور انور فرمودند: سپس در برلین برنامه‌ای برگزار شد که قبلاً به آن اشاره کردم. در اینجا بر موضوع **اسلام و اروپا یا مقایسه بین فرهنگ و تمدن** خطابه‌ای ایراد

کردم. در این برنامه ۲۷ عضو پارلمان ملی، سه نماینده وزارت خارجه که بینشان مدیران دین و سیاست نیز بودند، پنج پروفیسور که بینشان یک معاون رئیس دانشگاه برلین و پروفیسور معروف آلمانی آقای شتائن باخ که درباره خاورمیانه حکم سند را دارد هم حضور داشتند و علاوه براین، از سفارت‌های امریکا و فرانسه مقامات سیاسی، و نمایندگان مختلف دولت و نمایندگان ادیان مختلف و کلیسا و جماعت‌ها آمده بودند، نمایندگان رسانه‌ها و سازمان بین المللی عفو نیز حضور داشتند.

آقای الگزنر که عضو پارلمان است، می‌گوید: ''آن پیام صلح و امنیت که شما داده‌اید مرجع آن، قرآن بود و نظریه خود را با قرآن و گفتارهای مؤسس اسلام تایید نمودید. اگرچه این موضوع جدید و هماهنگ با نیازهای عصر حاضر بود اما خلیفه با تایید کردن نظریه خود از منابع قدیمی اسلام ثابت نمودند که اسلام و قرآن بنیان دین را از روز اول بر آموزه‌های صلح و امنیت نهاده است. به نظرم این خطابه به سطح بسیار گسترده باید نشر داده شود تا در غرب عامه مردم از تعالیم حقیقی اسلام آگاه شوند.''

سپس آقای نیل ایلن که وزیر کشور است، می‌گوید: ''امام جماعت احمدیه آنچنان به تفصیل اسلام احمدیه و به طور کلی دین و

نقش آن در جامعه را با تجزیه و تحلیل و مقایسه شرح دادند که پس از درک کردن آن احساس می‌کنم که صدا بلند کردن جماعت احمدیه برای حفظ حقوق انسانی کمک به هیچ دین یا فرقه نیست بلکه سعی برای محافظت از اصول و ارزش‌های اجتماع و جهان است.^{۱۱}

سپس آقای کرستن بشل که عضو پارلمان است، می‌گوید: ''امام جماعت احمدیه کاملاً درست خطرات عصر حاضر را احساس کرده‌اند و چون تشخیصشان درست است لذا درمان تجویز شده‌ی ایشان هم برای رفع ناامنی اجتماعی خوب و پایدار است.^{۱۲}

سپس نماینده سازمان عفو بین‌المللی در برنامه حضور داشت، وی می‌گوید: ''از شنیدن سخنانی که ایراد شد، بسیار احساس آرامش و طمانینه به من دست داد. ایشان با ارجاع به خلیفه دوم تعریف فرهنگ و تمدن را بازگو کردند و رابطه بین هر دو را توضیح نمودند و دانشوران عصر حاضر نمی‌توانند از آن انکار بکنند.^{۱۳} وی می‌افزاید: ''خلیفه وقت آیات قرآن شریف را بسیار زیبا توضیح و تفسیر نمودند و این همان آیات است که افراد متنفر از اسلام بدون در نظر گرفتن سیاق و بافت کلام آنها را عنوان می‌کنند.^{۱۴}

حضور انور فرمودند: سپس مراسم افتتاح مسجد مهدی‌آباد بود. در آن مراسم نیز اعضای پارلمان ملی آلمان، شهردارهای عالی

منطقه، رئیس مجلس شورای استان و معاونش، پنج شهردار منطقه، پنج رئیس پارلمان شرکت کردند و روی هم رفته تعداد مهمانان تقریباً ۱۴۰ نفر بود.

یک مهمان خانم که معاون شهردار است می‌گوید که 'پس از بازگشت، سخنان خلیفه را به طور حتم نشر خواهم داد، و هر گاه کسی به اسلام اعتراض بکند، من گفتار خلیفه وقت را تقدیم نموده و سعی خواهم کرد که از اسلام دفاع کنم. روی سخن شما امروز فقط با مهمانان نبود بلکه اعضای جماعت خویش را نیز متوجه این نکته نمودید که پس از ساخته شدن مسجد بیش از پیش باید به انسانیت خدمت کنند.'^{۱۱}

مهمانی دیگر آقای انسایا الف است که مشاور رئیس الوزرا است، وی می‌گوید: 'در خطابه نکته‌ای را که بسیار پسندیدم، این بود که شما ابعاد و جنبه‌هایی را تعریف کردید که موجب ایجاد وحدت در تمام ادیان است. من عضو یک کلیسا هستم و باوجود این که در روش عبادت‌مان و اعتقاداتمان اختلاف است امام جماعت ابعاد را عنوان کردند که همه می‌توانند آن را تایید کنند. من که این ایمان دارم که همه ما خدای واحد داریم، فقط روش‌ها عبادت متفاوت است.'^{۱۲} خوب است، حد اقل شروع کرده‌اند [به اسلام] اینقدر نزدیک شوند.

حضور انور درباره پوشش خبری فرمودند :
در هلند در دو شبکه تلویزیونی «آر تی وی
ننسپیت» و «یورو تایم» گزارش‌ها پخش شد که
به ۷۵ هزار نفر رسید. گزارش مسجد بیت
العافیت در شبکه تلویزیون المیره پخش شد
که به یک و نیم میلیون نفر ابلاغ شد.
گزارش قبلی به ۷۵ هزار نفر رسیده بود. از
طریق رسانه‌های اجتماعی نیز به هزاران نفر
این گزارش‌ها ابلاغ شده است. مسئولان نسبت
به سفرم به هلند فکر می‌کنند که در اثنای
آن به یک میلیون و ششصد هزار نفر پیام
رسید و به بیشترشان به هنگام افتتاح مسجد
المیره با پخش شدن گزارش از روی شبکه
تلویزیونی ملی ابلاغ شده است. پایگاه ملی
خبر فرانسه در ارتباط با خطابه‌ام در
سازمان یونسکو یک مقاله را چاپ کرد و در
پایان آن مقاله نویسنده اظهار تعجب و
حیرانی کرد که «خلیفه در مورد ظلم و ستم
هایی که به احمدی‌ها می‌شود، هیچ حرفی نزده
است.»^{۱۱} سپس در ارتباط با افتتاح مسجد
مهدی در «دی این ای» خبر منتشر شد، روی
کانال رادیو گزارش پخش شد و همین‌طور از
طریق رسانه‌ها به چندین میلیون نفر این
خبر رسید. در آلمان مراسمی که در ویسبادن
و فولدا و برلین و مهدی‌آباد برگزار شد،
درباره آنها مسئولان باور دارند که روی هم
رفته در ۱۳ روزنامه و ۴ شبکه تلویزیونی،
یک شبکه رادیویی و رسانه‌های الکترونیکی
گزارش‌ها منتشر شدند و گزارشگر که سکرتری

خارجہ است، بر این باور است کہ تا چهل و نہ میلیون نفر از طریق رسانہ ہای مختلف پیام ما ابلاغ شدہ است چنانکہ گفتم امیدوارم کہ این پیام موجب شود کہ مردم آن را درک ہم بکنند.

در آخر خطبہ حضور انور ایدہ اللہ تعالیٰ بنصرہ العزیز ذکرخیر مولوی محمد احمد مبلغ جماعت پال گھاتس، کرا لہ ہند کردند. و خدماتش کہ بہ جماعت کردہ بود آنرا تشکر و ذکر فرمودند و سپس بعد از نماز جمعہ نماز جنازہ آن را ہم خواندند،